

Bir Disiplin Olarak Türkçenin Sosyal Bilimler Disiplinleriyle İlişkisi¹

Namık Kemal ŞAHBAZ² & Beyzanur DURMUŞ ÖZ³

Öz: Bu çalışmanın amacı Türkçe eğitimi disiplininin sosyal bilimler disiplinleriyle ilişkisini ortaya koymaktır. İnsanlık var olduğundan beri mevcut bilgiler her geçen gün genişlemiş ve gelişmiştir. Bilgiye ulaşmada bir düzen ve sınıflandırmanın varlığına ihtiyaç duyulmuştur. Bilim dalları ise bu ihtiyaçtan doğmuşlardır. Haliyle zaman içerisinde bilgiler kendi gruplarına, yani ait oldukları disiplinlere yerleşerek kendi bilim dallarını genişletmiş ve kendi sınıflarını bulmuşlardır. Türkçe eğitimi de bir disiplin olarak kendi içinde alt alanlarıyla birlikte genişlemiştir. Türkçenin diğer disiplinlerle kurduğu ilişkiler, gelişimlerin devamı adına önemlidir. Bu bağlamda çalışmada ilkin disiplinler arası kavramının doğuşu ve bu kavramın kapsamı ile ilgili bilgi verilmiş, ardından Türkçe eğitiminin alt alanları olan dinleme eğitimi, konuşma eğitimi, okuma eğitimi, yazma eğitimi, dil bilgisi öğretimi, ilk okuma yazma öğretimi, yabancı dil olarak Türkçe eğitimi, çocuk edebiyatı alanlarına ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Ardından felsefe, tarih, sosyoloji, eğitim bilimleri ve eğitim bilimlerinin alt alanları olan eğitim programları ve öğretim, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, eğitim yönetimi ve planlama, ölçme ve değerlendirme ile Türkçe eğitimi arasındaki ilişki ele alınmıştır. Ayrıca çalışmada psikoloji ve dil bilim gibi alanlar ile Türkçe eğitimi arasındaki ilişki de irdelenmiştir. Türkçe eğitimi alanında disiplinler arası konu edinilen çalışmalar taranmış ve ilgili literatür sunulmuştur. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemiyle konuyla ilgili içerikler taranmış ve bu çalışma ortaya konulmuştur. Çalışmada sonuç olarak Türkçe eğitiminin birçok bilimle disiplinler arası ilişkiler kurduğu, çalışmaya konu edinilen disiplinlerle Türkçe eğitiminin karşılıklı alışverişlerde bulunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, disiplin, disiplinler arası, sosyal bilimler

Abstract: The aim of this study is to reveal the relationship of the discipline of Turkish education with the disciplines of social sciences. Ever since humanity existed, existing knowledge has expanded and developed each day. A need for an order and classification occurred in accessing information. Branches of science were born from this need. Naturally, over time, knowledge has settled into its own groups, that is, the disciplines to which it belongs, expanded its branches of science and found its own classes. Turkish education has also expanded as a discipline with its subfields. The relationships that Turkish has with other disciplines are important for the continuation of developments. In this context, the study first provides information about the emergence of the concept of interdisciplinarity and the scope of this concept, and then explanations were made regarding the subfields of Turkish education, namely listening education, speaking education, reading education, writing education, grammar teaching, first reading and writing teaching, Turkish education as a foreign language, the fields of children's literature. Then, the relationship between philosophy, history, sociology, educational sciences and education programs and teaching, guidance and psychological counseling, educational management and planning, measurement and evaluation, and Turkish education, which are the sub-fields of educational sciences, are discussed. Additionally, the study also examined the relationship between fields such as psychology and linguistics and Turkish education. Studies on interdisciplinarity in the field of Turkish education were scanned

¹ Bu çalışma III. Dil, Kültür ve Edebiyat Öğrenci Sempozyumu'nda aynı isimle bildiri olarak sunulmuştur.

² Prof. Dr., Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Mersin/Türkiye, E-posta: nksahbaz@mersin.edu.tr ORCID:0000-0003-2462-3002

³ Doktora Öğrencisi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin/Türkiye, E-posta: bnurdurmus16@gmail.com ORCID:0000-0002-2352-3192

and the relevant literature was presented. Content analysis, one of the qualitative research methods, was used in the study. Contents related to the subject were scanned using the content analysis method and this study was presented. As a result of the study, it was determined that Turkish education establishes interdisciplinary relations with many sciences, and Turkish education has mutual exchanges with the disciplines subject to the study.

Key Words: *Turkish education, discipline, interdisciplinarity, social sciences*

Giriş

İnsanlık var olduğundan beri mevcut bilgiler her geçen gün genişlemiş ve gelişmiştir. Bilgiye ulaşmada bir düzen ve sınıflandırmanın varlığına ihtiyaç duyulmuştur. Bilim dalları ise bu ihtiyaçtan doğmuşlardır. Haliyle zaman içerisinde bilgiler kendi gruplarına, yani ait oldukları disiplinlere yerleşerek kendi bilim dallarını genişletmiş ve kendi sınıflarını bulmuşlardır.

Disiplin terimi TDK (2011) tarafından öğretim konusu olan veya olabilecek bilgilerin bütünü; bilim dalı olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla her bilim dalı bir disiplindir. Boisot (1972) disiplinlerin oluşumunun iki eğilimden kaynaklandığını öne sürer. Bunlardan ilkinin, insanın çevreyi ayırma, sınıflandırma ve kavramsallaştırma yönündeki doğal eğiliminden kaynaklandığını; ikincisinin ise bilimin birikmiş bilgiden tam olarak yararlanma ihtiyacından kaynaklandığını söylemektedir.

Kimi araştırmacılar disiplin teriminin Batı düşüncesinin başlangıcından bu yana kullanıldığını ileri sürerken kimi araştırmacılar ise bu terimin Orta Çağ'dan bu yana kullanıldığını savunmaktadır. Disiplin belirli bir öğrenme alanını ya da bu alanların bilgilerini ifade edebildiği gibi kimi toplu yaşam ortamlarında nizam ve denetimin devam ettirilmesi anlamına da gelmektedir. Her disiplinin yararlandığı alt alanlar olduğu gibi her disiplin kendi kapsamını başka disiplinlerden yararlanmak suretiyle de genişletir. Her disiplin mutlaka başka disiplinlerden beslenir. Disiplinlerin birbirlerinden beslenmeleri ve yaptıkları alışverişler “disiplinler arasılık” kavramıyla açıklanmaktadır. “Disiplinler arası yaklaşım, Jacobs (1989) tarafından; bir kavram, bir tema veya sorun tetkik edilirken en az iki disipline ait metot ve bilgilerden faydalanan yaklaşım olarak tanımlanmıştır. Kimi konuların tek bir disiplinle açıklanması zordur ve bu noktada disiplinler arası yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır.

“Disiplinler arası terimi, birden fazla bilimsel disiplin veya inceleme alanının bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan özgün yaklaşımlardır” (Akın, 2020). Bu özgün yaklaşımların farklı düzeyleri bulunmaktadır. Dolayısıyla bilimsel bir sorunu disiplinler arası yaklaşımın farklı düzeyleriyle çözümlenmek mümkündür.

Multidisipliner çalışmalarda her disiplin kendi sistemi içerisinde hedeflenen sonuçlara ulaşmada ayrı ayrı kullanılmıştır. Bu nedenle monodisipliner veya multidisipliner yaklaşımların

uygulanması ile tatmin edici sonuçlar alınmadığı için bilimsel araştırmalarda disiplinler arasılık zorunlu hale gelmektedir (Kalelioğlu, 2020). Dolayısıyla disiplinleri sonuçlara ulaşmada ayrı ayrı kullanmak yerine bu disiplinlerin iş birliğine gidildiğinde her disiplinin kendi birikiminden ayrı ayrı faydalanarak ortak hedefte buluşulması tatmin edici sonuçlar doğurmaktadır.

Her disiplinin diğer disiplinlerle kurulan iş birliğine ihtiyacı vardır. Türkçe eğitimi de bir disiplin olarak başka disiplinlerle ilişkiler kurmaktadır. Bu çalışmada, disiplinlerle kurduğu ilişkiyi daha iyi anlamak amacıyla öncelikle Türkçe eğitiminin araştırma ve çalışma alanları, daha sonra ise Türkçe eğitiminin felsefe, sosyoloji, psikoloji, dilbilim, yazınbilim, tarih ve eğitim bilimleri gibi sosyal bilimlerle kurduğu ilişkiler açıklanmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırılan konu hakkındaki mevcut dokümanların taranması ve analiz edilmesi araştırmacılara önemli bilgi kaynakları oluşturmaktadır. Doküman analizi ile araştırmacının zaman ve kaynak tasarrufu etmesi amaçlanır. Araştırmacının hangi dokümanın önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabileceğine araştırma konusuna bakarak karar vermesi gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bulgular

Bir Disiplin Olarak Türkçe Eğitiminin Alt Alanları

Türkçe eğitimi, tek yönlü olmayan bir disiplindir. Türkçe eğitimi alt alanlara ayrılır ve bu alanlar bir araya gelerek Türkçe eğitimi disiplinini oluşturur. Türkçe eğitiminin alt alanları okuma eğitimi, konuşma eğitimi, dinleme eğitimi, yazma eğitimi, dil bilgisi öğretimi, yabancılara Türkçe öğretimi ve çocuk edebiyatıdır.

3.1. Dinleme Eğitimi

İnsanın dünyada var olduğu andan itibaren kazandığı ilk beceri dinleme becerisidir. Dört temel dil becerisinin birbirlerini tamamlayıcı nitelikleri bulunmaktadır ve dinleme becerisi gelişmemiş bir bireyin konuşma becerisinin sağlıklı şekilde gelişmesi mümkün olmamaktadır. Bu sebeple kazandığımız ilk beceri olan dinleme becerisi diğer dil becerilerinin gelişmesine katkıda bulunacağından bu becerinin etkin kullanımı önem arz etmektedir.

Dinleme, konuşulanları anlama, değerlendirme, analiz etme, konuşulanlar ile zihindeki mevcut bilgiler arasında ilişki kurma ve konuşulanların pragmatikliğine karar vermedir.

Dolayısıyla sesleri duymak, dinleme faaliyetinin gerçekleşmesi için tek başına yeterli değildir. Duyulan seslerin zihinde anlam kazanması ve zihin süzgecinden geçirilmesi ile dinleme faaliyeti gerçekleşir.

Dinleme, bebeklikte kendiliğinden kazanılan basit bir beceri gibi görünse de dinleme becerisi bireyin eğitim hayatında büyük rol oynamaktadır. Okulda öğretmenini yalnızca duyan bir öğrenci yerine duyduklarını anlamlandıran, analiz eden, yorumlayan ve tartışan öğrenciler dinlemeyi gerçekleştirmiş demektir. Bu eylemin tam anlamıyla gerçekleştirilmesi öğrenmede kalıcılığı sağlama noktasında önem arz etmektedir. Bu sebeple dinleme eğitimi, eğitim hayatının önemli bir parçasıdır ve dinleme eğitimi Türkçe eğitimi disiplininin alt uğraş alanlarından biridir.

3.2. Konuşma Eğitimi

Konuşma becerisi, küçük yaşlarda ailede edinilen bir beceridir. İnsanlığın var oluşundan beri toplum içinde yaşamak, gereksinimleri aktarmak, duygu ve düşünceleri aktarmak gibi sebeplerden ötürü konuşmaya ihtiyaç duyulmuştur. Bir insan doğduğu andan itibaren zihin deposuna aldığı tüm sözcükleri belirli bir süre sonra konuşma aracılığıyla kullanmaya başlamaktadır. Böylece insanın ilk etkin iletişim şekli konuşma sayesinde gerçekleşmektedir.

Konuşma, yalnızca fiziksel bir süreç değildir. Konuşma işlemi gerçekleşmeden önce konuşulacak konu zihinde yapılır, söylenmek istenenlerin zihinsel süzgeçten geçirilir ve bir mantık çerçevesinde sunulur. Dolayısıyla konuşma, ağızdan belirli sesleri çıkmasının çok daha ötesinde, zihinsel bir süreci de barındırır.

Bireyin toplum içindeki varlığını sürdürmesi ve muhafaza etmesinde konuşma becerisinin önemi büyüktür. Birçok meslekte konuşma becerisi varlığını gösterir ve konuşma becerilerini sağlıklı şekilde kullanan bireylerin akademik ve mesleki yaşamları bu durumdan olumlu etkilenmektedir. Hayatın her alanında önemli role sahip olan konuşma becerisi, Türkçe dersleri aracılığıyla öğretilmektedir. Türkçe derslerinde akıcı ve doğru konuşma, etkili konuşma, etkili bir konuşmanın ve konuşmacının özellikleri gibi konular MEB tarafından hazırlanan kazanımlar doğrultusunda öğretilmektedir.

3.3. Okuma Eğitimi

Dört temel dil becerisinden biri olan okuma, anlama odaklı bir faaliyettir. Okuma, belirli zihinsel ve fiziksel aşamalar sonucunda gerçekleşmektedir ve anlama basamağı gerçekleştirmediğinde, okumanın gerçekleşmiş olduğundan söz edilemez.

Okuma, Akyol (2020) tarafından “Ön bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okuyucu arasındaki etkili iletişime dayalı, uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda, düzenli bir ortamda gerçekleştirilen anlam kurma süreci” olarak tanımlanmaktadır. Okuma süreci söz konusu olduğunda bu faaliyet, harflerin gözle görülmesinin çok daha ötesinde olan sistematik bir süreci barındırır.

“Bir inceleme alanı olarak okuma eğitimi, okumanın hangi koşullardan etkilendiğini; okumayı engelleyen sorunları; okumanın fiziksel, zihinsel ve toplumsal yönünü; hangi yöntemlerin okuma becerisini geliştirmeye katkı sunduğunu, okumanın gelişim dönemlerine göre işleyişini, okuma türlerini ve türlerin başarılarını; okuma etkinliklerinin çeşitli değişkenlere göre başarı düzeyini vb. süreçleri içerir” (Şahbaz, Çekici, 2012).

Bu süreçler bir araya geldikten anlamlı bir okuma sürecini oluşturur. Sağlıklı gelişen ve tamamlanan bir okuma süreci okuma anlama kapasitesine hizmet ettiğinden okuma becerisi eğitimi Türkçe dersleri ile kazandırılmaktadır.

3.4. Yazma Eğitimi

Yazma becerisi bireylerin çoğunlukla okulda kazandıkları bir beceridir. Yazma becerisinin kazanılması için belirli motor becerilerin kazanılması ve bilişsel gelişim süreçlerinin tamamlanması gerektiğinden bu becerinin dört temel dil becerisi içerisinde son kazanılan beceri olduğunu söylemek mümkündür.

Yazma, zihinde yapılanan duygu ve düşüncelerin, yaşantıların, iletilmek istenen her türlü konunun dil bilgisi kuralları çerçevesinde sembollerle ifade edilmesidir. Dolayısıyla yazma becerisini tam anlamıyla gerçekleştirmek için yazılacak olanların zihinde planlanması ve bir süzgeçten geçirilmesi gerekmektedir.

Yazma, duygu ve düşünceleri ifade etmede kullanılan bir yöntem olmasının yanı sıra asırlardır edinilen bilgi ve kültür unsurlarının taşıyıcılığını sağlama görevini üstlenmektedir. Yazı sayesinde geçmiş nesillerden bilgi alır, gelecek nesillere bilgi aktarırız. Bunun yanı sıra yazma becerisinin bireyin akademik hayatındaki önemi de oldukça fazladır. Okul hayatı başladığı andan itibaren bireyin kendini yazılı olarak doğru ve etkili şekilde ifade etmesi yazma becerisinin doğru şekilde kazanılmasına bağlıdır. Gerek sosyal ve toplumsal hayatta gerek kişisel ve akademik hayatta büyük öneme sahip olan yazma becerisi, Türkçe dersleri kapsamında verilmektedir.

3.5. Dil Bilgisi Öğretimi

Dil bilgisi, bir dilin içerdiği kuralları yani sözcük yapısı, cümle yapısı, ses olayları, eklentiler gibi birçok konuyu içeren bir alt alandır. Dilin doğru ve kullanılması dil bilgisi kurallarının bilinmesi ve uygulanmasına bağlıdır. Bu sebeple dil bilgisi öğretimi ana dili eğitiminde büyük bir yere sahiptir.

Dil bilgisi öğretimi dilin yapısal özelliklerini ve söz dizimini doğru yöntem ve teknikler aracılığıyla öğretme işidir. Bu sürecin sonunda bireyler dillerinin matematiksel ve sistematik olan bölümünü kavramış olacaktırlar.

Dil bilgisi öğretiminin eksik olduğu bireylerde cümle yapılarında bozukluk, yanlış eklerle sözcük çekimleme gibi basit hatalara rastlanmaktadır. Türkçe eğitiminin yapı taşı dört temel dil becerisi olsa da dil bilgisi öğretimi bu taşları bir arada tutma görevini üstlenmektedir.

3.6. İlk Okuma Yazma Öğretimi

İlk okuma yazma öğretimi bugün ilkökula başladığında 1.sınıf düzeyinde gerçekleştirilse de Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2018) ilk okuma yazma konusuna yer verilmiştir. Bu bağlamda Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2018) ilk okuma yazma sürecinde dikkat edilmesi gereken hususlar, ses esaslı ilk okuma yazma öğretimi, ilk okuma yazmaya hazırlık ve ilerleme, bağımsız okuma, okumaya hazırlık çalışmaları ve çeşitli sınıf düzeylerinde gerçekleştirilebilecek örnek etkinliklere yer verilmiştir.

Dört temel dil becerisinin akademik anlamdan uygulama alanı bulduğu ilk alan ilk okuma yazma öğretimidir. Dinlediklerimi ve konuştuklarımı okumaya ve yazmaya başladığımız bu süreç dil becerilerinin birbirini tamamladığı önemli bir aşamayı meydana getirmektedir.

3.7. Yabancılara Türkçe Öğretimi

Günümüzde küresel dünya düzeni yabancı dil öğrenmeyi bir gereksinim haline getirmektedir. Bireylerin ana dilleri dışında en az bir dili öğrenmesi, o dilin etki alanında var olması anlamına geldiğinden yabancı dil öğretimi dünya genelinde önem arz eden bir konudur. Yabancı dil öğretimini önemli kılan şeyler ticari, dinî, askerî, kültürel ve bilimsel faaliyetler ve bunlara dönük gereksinimlerdir. “Bir dili konuşan topluluk ticari, dinî, askerî, kültürel ve bilimsel hususlarda ne kadar ileri bir medeniyet oluşturursa bu topluluğun dilinin yabancı dil olarak öğrenilmesi o kadar zaruri bir hâl alır” (Şengül, 2014). Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi de bahsi geçen birçok ilişkiden ötürü gittikçe yaygınlaşan bir öğretim alanıdır.

Bir resmi kurum çatısı altında ilk kez TÖMER bünyesinde başlayan yabancılara Türkçe öğretimi dersleri bugün üniversitelerin TÖMER, DİLMER gibi birimleri, Maarif Vakfı, Yunus

Emre Enstitüsü ve TİKA başta olmak üzere çeşitli özel kurumlar aracılığıyla da yürütülmektedir. Yabancılara Türkçe öğretimi alanında hem yabancı öğrencilerin eğitim süreçleri hem de öğreticilerin eğitilmesi süreci Türkçe eğitimi kapsamında verilmektedir.

3.8. Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı kavramı iki sözcükten oluşmaktadır: çocuk ve edebiyat. En genel anlamıyla edebiyat, duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerin sözlü ve yazılı olarak güzel ve etkili bir biçimde anlatılması sanatıdır.

“Edebiyat, sözcüklerle yapılan bir güzel sanat, dil sanatıdır” (Şahbaz, 2008). Çocuk edebiyatı ise çocuğa görelilik ilkesi kapsamında çocuklara hitap eden, onların ilgisini çeken, kişisel ve bilişsel gelişimlerine katkıda bulunan duygu ve düşüncelerin edebi biçimde anlatılmasıdır.

Çocuk edebiyatı metinleri ile temelde hedeflenen kazanım çocukların edinmesi gereken doğru ve gerekli bilgileri onlarda estetik bir zevk ve ilgi uyandırarak anlatmaktır. Bu hedef doğrultusunda hikâye, tekerleme, şiir, roman gibi pek çok türde çocuk edebiyatı eseri bulunmaktadır.

Türkçe eğitimi derslerinde ağırlıklı olarak verilen dört temel dil becerisi dersinde kaynak olarak çocuk edebiyatı metinleri geniş ölçüde yer kaplar. Dolayısıyla çocuk edebiyatı, Türkçe eğitimini kaynak yönünden besleyen bir alt alan olarak ön plana çıkmaktadır.

Türkçe Eğitiminin Sosyal Bilimler Disiplinleriyle Kurduğu İlişkiler

Bu bölümde Türkçe eğitiminin sosyal bilimler disiplinleriyle olan disiplinler arası ilişkisi üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda Türkçe eğitimi ve felsefe, tarih, sosyoloji, psikoloji, eğitim bilimleri ve dilbilim ilişkisi ortaya konulmuştur.

4.1. Türkçe Eğitimi ve Felsefe İlişkisi

Türkçe ve felsefe bilimlerinin birbiriyle olan disiplinler arası ilişkisi durumlarını ele almak için felsefe biliminin tanımını ve kapsamını incelemek önemlidir.

İlk Çağ Yunan filozofu Sokrates’e göre felsefe, neleri bilip bilmediğini bilmek iken; Platon’a göre felsefe, gerçekliğin hakiki doğasını kavramak, tek tek her şeyin ne için olduğunu bilmek yani amaçların bilgisine sahip olmak demektir. “Anselmus, felsefeyi inanılanı anlamaya çalışmak olarak tanımlarken, Descartes’e göre felsefe bilgelik yolunda yürüme ve doğruluk bilgisinin ilk nedenlerine ulaşmak üzere çalışmadır” (Koç, 2009).

Tüm bu tanımlardan yola çıkarak bilgiye ulaşma ve ulaşılan bilgileri anlama yolunda bitmek bilmeyen bir çaba olarak da tanımlayabileceğimiz felsefe, eriştiğimiz ve erişeceğimiz tüm bilgi kaynaklarında bizlere yol gösterici ve eleştirel bir yaklaşım sunarken esasen hayatın her alanında ulaştığımız bilgilerle doğrudan ilgilenmektedir. Felsefenin çeşitli bilgi türleriyle sıkı ve doğrudan bir ilişkisi vardır. Bütün bilgi türleri araştırmayla bağlanılan tek bir dünyayı yorumlamanın farklı yollarıdır (Topdemir, 2009). Dolayısıyla aynı dünya üzerinde, farklı araştırmalar yapıp birçok alanda çeşitli bilgi kaynaklarına erişirken tüm bilimler ortak bir gayede buluşmaktadır. Hume, var olan tüm bilimlerin insan ve insalıkla ilişkili olduğunu savunmaktadır. Hume'ın bu düşüncesinden yola çıkarak tüm bilimlerin insanla ilişkisinin olması, insanın dünyayı anlamlandırma ve daha yaşanılır bir noktaya getirme amacıyla başvurduğu bilim alanlarının her birinin de birbiriyle ilişkisi olduğunu düşündürmektedir. Bu bağlamda felsefe ve Türkçe eğitiminin de belirli ilişkiler ve alışverişlerde bulunduğunu söylemek mümkündür.

Eleştirel ve kümülatif bir disiplin olan felsefenin eleştirel ve kümülatif olma işlevlerinin etkin kullanılması felsefenin aktarılmasına bağlıdır. Milattan önceki yıllardan itibaren filozofların düşüncelerini aktarmaları, felsefe okullarını kurabilmeleri ve filozofların eleştirel kuramlarını ortaya atabilmeleri dil sayesinde olmuştur. Bu bağlamda felsefe herhangi bir dilin bilim dili olarak kullanılmasına katkıda bulunurken dil de aktarım işlevi sayesinde felsefenin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Türklerin felsefe derslerine verdiği önem de düşünüldüğünde Türk tarihinde felsefe dersleri geçmiş yıllara dayanmaktadır. Kâtip Çelebi Keşfu'z-zunûn'an esâmî'l-kütüb ve'l-fünûn adlı eserinde felsefe derslerinin Osmanlı Dönemi'nde medreselerde işlendiğine şu şekilde değinmektedir: "Ben derim ki, felsefe ve hikmet, Anadolu'da fetihten sonra, Osmanlı Devleti ortalarına kadar revaç buldu. Bu dönemde bir kimsenin şeref ve itibarı, aklı ve naklî ilimleri tahsili ve ihatası ölçüsüne göre olurdu." Kâtip Çelebi'nin sözlerinden anlaşıldığı üzere felsefe derslerinin ve felsefenin Türklerde yer bulması çok eski tarihlere dayanmaktadır. Bu derslerin işlenişi ve aktarımı sayesinde de Türkçe, felsefe disiplininin beslenmiştir.

Türkçe ve felsefe disiplinlerinin ilişkisi incelenirken dilin işlevlerine değinmek yerinde olacaktır. Dilin; düşünceleri aktarma ve onları daha sonra ifade etmek üzere saklama gibi iki temel işlevi bulunmaktadır.

Düşünceleri/ideleri aktarmak dilin görevidir. Dolayısıyla dil olmadan, felsefe biliminde ortaya konulanların aktarılması mümkün olmamaktadır. Augustinus (2014) da isteklerimizin ve düşüncelerimizin, başkalarına aktarılmadığı sürece bir önem kazanamadıklarını ifade etmiştir.

Dil olmadan felsefenin bir anlam kazanamayacağı gibi, felsefi bir temele dayanmadığı sürece de dil yalnızca basit bir ifade aracı olacaktır. Türkçe, içinde barındırdığı her alt disipliniyle düşünsel temellere dayandığından, bu disiplinde ifade ettiğimiz her cümle felsefeden beslenmekte ve bir bilim dalında düşünsel olarak kullanılan felsefe de bu bağlamda Türkçe disiplininden beslenmektedir. Dil olmadığı sürece çoğu şey anlamını yitirir, değersizleşir. Dolayısıyla felsefe biliminin, hatta tüm bilimlerin dil olmadan anlam kazanamayacağını söylemek mümkündür.

Felsefe biliminin laboratuvarı zihindir ve felsefe çoğunlukla düşünsel bir etkinliktir. Schoff da dil ile düşünce arasında çözülmeyen bir bağ olduğunu, ortak işlevleri olduğunu, deneyim alanında geliştiklerini, bizzat kendilerinin görgül bir olgu olduklarını ve keyfi bir uzlaşımın ürünü olmadıklarını savunur (Schoff, 1982, Akt. Kanatlı, 1998). Dil ile düşünce arasındaki bu bağ Türkçe ve felsefe arasındaki bağın varlığını da kuvvetlendirmektedir.

Türkçenin eğitim alanlarından retorik sanatına bakıldığında güzel konuşma sanatı anlamına gelen retorik ve felsefe bağlantısı da Sofist felsefeciler tarafından savunulmuş ve Sofist felsefecileri her düşüncenin en açık, anlaşılır ve duru şekilde ifade edilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Sofist felsefecilerin argümanlarını doğru ve etkili bir şekilde iletmek için dilden ve hatta retorik sanatından güç almaları da dil ve felsefe ilişkisini doğrularken bu noktada Wittgenstein'in dil felsefesi anlayışı da felsefe ve dil bağlantısının gücüne vurgu yapacak şekildedir. Wittgenstein için felsefe sorunlarının kökünden çözümlenmesi için, anlamın olanağını veren simgelerin açık ve seçik olarak ifade edilebileceği bir dilin kullanılması gerekir. Kullanılan bu dilin güçlü mantıksal sözdizimler içermesi gerekmektedir. Buradan da hareketle felsefi düşünce, dil ile anlam kazanmaktadır. Bu durumda Türkçe eğitimi de felsefi düşünceyi aktarma görevi üstelendiğinden, Türkçe okumalar sonucu felsefeye ulaşacak ve felsefe bilimine katkı sağlayacak bilim insanları olduğundan, Türkçe disiplini felsefeyi beslerken, dile felsefe disiplinine özgü yeni kavramlar da katılacağından ve kişinin dil yetisini geliştireceğinden felsefe disiplini de Türkçeyi beslemektedir. Ayrıca Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Türkçe ders kitapları hazırlanırken felsefi temeller ve ilkeler de dikkate alınmaktadır.

4.2. Türkçe Eğitimi ve Tarih İlişkisi

Türkçe eğitimi ve tarih bilimleri birbirleriyle alışveriş içerisindeydirler. Tarih eğitimi içinde barındırdığı birçok tarihi mesele ile değerleri aktarırken Türkçe eğitimi de tarihi metinlerden yararlanarak hem tarih bilimini destekleyip hem de kendi alanını beslemektedir.

Geçmişte yaşanmış olayları günümüze taşıyarak öğrencilere sunan tarih dersleri, milli kültürün aktarımı ve devamlılığının sağlanması, hak ve sorumluluklarını bilen, insanlara sevgi ve saygı duyan iyi vatandaşların yetiştirilmesi, yaratıcı, eleştirel ve empatik düşünme becerilerini geliştirici özellikleri ile eğitimcilere değer eğitimi ve öğretimi için önemli fırsatlar sunar (Demircioğlu, Tokdemir, 2008).

Tarih eğitiminin kazandırmayı amaçladığı değerler Türkçe eğitiminin kazandırmayı amaçladığı değerler ile örtüşmektedir. Türkçe eğitimi bu değerleri kazandırmayı amaçlarken çeşitli metinlerden yararlanmaktadır. Bilhassa milli kültürün devamı değerinin kazandırılması için ortaokul Türkçe ders kitaplarında bulunan “Milli Mücadele ve Atatürk” temasında tarihi metinlerden yararlanılmaktadır.

Tarihi metinler ele alınırken her dönem kendi içerisinde değerlendirilerek ele alınmaktadır. Türkçe eğitimi de tarihi metinlerden yararlanırken o dönemin sosyokültürel yapısını ortaya koymak ve bu yönüyle dönemin tarihine ışık tutmaktadır.

Dolayısıyla Türkçe ve tarih eğitimi kazandırmayı amaçladığı değerler bakımından örtüşürken bu değerleri kazandırma sürecinde de birbirlerinden faydalandığı gibi, çeşitli metinler aracılığıyla da birbirlerinin alanları hakkında bilgiler veren disiplinlerdir.

4.3. Türkçe Eğitimi ve Sosyoloji İlişkisi

İnsanlar, yaşamları boyunca hayatı anlamlandırmaya çalışırlar. Yaşarken çeşitli zorluklarla karşılaşılırlar, bu zorluklarla mücadele ederler, kimi zaman hayatın getirdiği güzelliklere tepkiler verirler, kimi zaman şaşırırlar, kimi zaman üzülmüşler ve bu hayat mücadelesini sürdürürler. Bu mücadele sırasında her insanın yürüdüğü yol ayrıdır. Sorunlara yaklaşımları, çözüm önerileri ve tepkileri birbirinden farklıdır. İşte sosyoloji, yaşam mücadelesi verilirken yürünen bu yollarla ilgilenmektedir.

Sosyoloji sosyal yaşamın temsilini çalışma konusu yapar. Bu bağlamda sosyolojinin kapsamı, insanın içinde olduğu her durumu ele aldığından oldukça geniştir. İnsan etkileşiminin tüm çıktılarını içeren sosyolojinin haliyle eğitim bilimleri ile de ilişkisi kaçınılmazdır. Bu ilişki “eğitim sosyolojisi” alanını doğurmuştur. “Sosyolojik açıdan eğitim, bireyin içinde yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu yöndeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği bir süreçler toplamıdır” (Ergün,1994). Sosyal kurumlar okullarda formal şekilde yürütülen eğitim öğretim süreçlerinde sosyoloji alanının incelemelerinden faydalanılmaktadır.

Her birey farklı ailelerde yetişmiş, farklı mahallerde yaşamış ve farklı öğrenme süreçlerinden geçmiştir. Çeşitli bireyleri aynı çatı altında buluşturan eğitim öğretim ortamlarında

öğretmenlerin de farklı ailelerde yetiştikleri, farklı şehirlerde yaşadıkları, farklı okullarda eğitim aldıkları düşünüldüğünde eğitimin başkışileri olan öğrenci ve öğretmen başta olmak üzere toplumun çeşitli kesimlerini temsil eden bireyler ve bu bireylere ait her türlü davranış sosyolojinin kapsamındadır. Dolayısıyla sosyolojinin yapacağı çalışmalar sonucu sunacağı çıktılar, öneriler eğitim öğretim faaliyetlerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Türkçe eğitimi de eğitim öğretim süreçlerinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Eğitim ile sıkı bir ilişki içerisinde olan sosyoloji, bu bakımdan Türkçe eğitimi ile de ilişkilendirilebilir. Bireylerin yetiştikleri kültür, yaşadıkları coğrafya gibi konular eğitim öğretim hayatında etkilidir. Örneğin okuma alışkanlıklarına önem veren bir ailede yetişen çocuğun Türkçe eğitiminde temel dil becerilerini kazanması rahat olacaktır. Yaşanılan coğrafyada çocuğun okula yeterince zaman ayıramaması, çeşitli işlerle uğraşmak durumunda kalması gibi etkenler ise eğitim sürecini sekteye uğratacaktır. Tüm bu etkenler sosyolojinin çalışma alanıdır ve sosyolojinin eğitim öğretim süreçlerine dair yaptığı tüm çalışmalardan Türkçe eğitimi de faydalanmalıdır.

Türkçe ders kitapları için hazırlanan dinleme, konuşma, okuma ve yazma metinlerinde sosyolojik unsurlar göz önünde bulundurulmaktadır. Bu noktada da Türkçe eğitimi sosyoloji disiplininin faydalanmaktadır.

4.4. Türkçe Eğitimi ve Psikoloji İlişkisi

Psikoloji, insanın kasti veya zaruri davranışlarını, duyguları, düşünceleri inceleyen oldukça kapsamlı bir bilim dalıdır. Öğrenme süreçleri de psikoloji biliminin alanına girmektedir ve psikoloji, öğrenme psikolojisi, gelişim psikolojisi gibi alt alanlarıyla öğretme-öğrenme süreçlerini desteklemektedir.

Psikolojinin eğitimin tüm alanlarıyla ilişkisi bulunmaktadır. Psikoloji insan davranışlarını anlamlandırarak kendi çıktılarını bilimsel veriler ışığında sunan bir bilimdir. Eğitim süreçleri de zihinsel anlama ve insan davranışları etrafında geliştiğinden eğitim ve psikoloji arasındaki ilişki göz ardı edilemez bir ilişkidir.

Bireyin öğrenmeyi gerçekleştirebilmesinde çeşitli etmenler bulunmaktadır. Bunlar; olgunlaşma, dikkat, yaş, zekâ, hazırbulunuşluk, dikkat, genel uyarılmışlık seviyesi ve kaygı, deneyimler ve fizyolojik durum gibi etmenlerdir. Bu etmenlerin çoğunun psikoloji ile ilgisinin olduğu açıktır. Özel yaşantısında kaygıları olan, sıkıntılı bir hayat süren bireylerin sağlıklı öğrenmeler gerçekleştirmesi oldukça güçtür. Psikolojik problemler sonucu dikkat ve odaklanma problemi yaşayan bireyler için de aynı durum söz konusudur. Öğretmenlerin bu

noktada süreci etkili şekilde yönetebilmeleri için gerekli düzeyde öğrenme ve gelişim psikolojisi bilmeleri gerekmektedir. Bu dersler eğitim fakültelerinin öğretmenlik bölümlerinde lisans düzeyinde verilmektedir. Fiziksel, bilişsel, duygusal ve psikososyal gelişim düzeylerinin öğrenme üzerindeki etkisi göz önüne alındığında, öğretmenlerin gelişim psikolojisi bilmeleri oldukça gereklidir. Sınıfta yapılacak etkinliklerde el becerileri gerekebilir ve bu noktada öğrencilerin fiziksel gelişimleri göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca bilişsel düzeylerini aşacak çalışmalarda bulunmak öğrenciyi bunalımlı durumlara itebilir.

Türkçe eğitimi özelinde bakıldığında ise Türkçe dersleri anlama ve anlatma becerilerine dayalı dersler olduğundan ciddi ölçüde dikkat ve odaklanma gerektirmektedir. Bir metni okuma, anlama, gerektiğinde anlatma, başka metinlerle ve hayatta ilişkisini kurma, metne dair soruları cevaplama, dinleme ve yazma gibi tüm çalışmalar belirli bir bilişsel düzeyde olmayı gerektirir. Dolayısıyla bir Türkçe öğretmenin gelişim ve öğrenme psikolojisinden yararlanarak Türkçe eğitimi sürecini yönetmesi gerekmektedir. Bu durum yalnızca ana dil olarak Türkçe derslerinde değil, yabancı dil olarak Türkçe derslerinde de önemlidir. Geçmişte başarısız deneyimleri olan ve Türkçeye karşı olumsuz tutum geliştirmiş öğrencilerde bu tutumun değiştirilmesi için çalışılmalıdır.

Türkçe eğitiminin öğrenme alanları olan dinleme, konuşma, okuma ve yazma eğitimlerinin sağlıklı şekilde ilerleyebilmesi çeşitli psikolojik temellere de bağlıdır. Kişilerin bu öğrenme alanlarına tam anlamıyla kanalize olması yalnızca fiziksel yeterliklere bağlı değildir. Tüm öğrenme alanlarında olduğu gibi Türkçe eğitiminin öğrenme alanlarının da psikolojik temellerle ilişkisi bulunmaktadır. Bu durumda Türkçe eğitimi, eğitim öğretim sürecinin sağlıklı şekilde ilerleyebilmesi için psikoloji disiplininin faydalanmaktadır.

4.5. Türkçe Eğitimi ve Eğitim Bilimleri İlişkisi

Eğitim bilimleri; eğitim programları ve öğretim, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, eğitim yöntemi ve planlaması ve ölçme değerlendirme alt alanlarını kapsamaktadır. Bu bağlamda mevcut alt alanlarla Türkçe eğitiminin kurduğu ilişkiler bu bölümde incelenmiştir.

4.5.1. Eğitim Programları ve Öğretim

Eğitimcilerin MEB tarafından hazırlanan yıllık plan ve kazanımlardan, eğitim programları ve öğretim yöntemlerinden haberdar olması gerekmektedir. Kimi zaman okullardaki veya sınıflardaki özel gereksinimler doğrultusunda zümre öğretmenler kurulu toplantılarıyla çeşitli yöntem ve tekniklerin izlenmesine karar verilebilir. Türkçe eğitimcisi de öğrencilerinin ihtiyaçları doğrultusunda zümre öğretmenler veya idarecilerle fikir alışverişinde bulunabilmeli,

iş birliği içerisinde ilerleyebilmelidir. Bunları gerçekleştirirken Türkçe eğitimcisi, eğitim programları ve öğretimden yararlanmaktadır.

4.5.2. Türkçe Eğitimi ve Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık İlişkisi

Eğitim; felsefi, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve siyasal temeller üzerine kuruludur. Her öğrencinin geldiği toplumun özelliklerini bilmek eğitimin sosyolojik temelini oluştururken öğrencilerin içinde buldukları duygu durumlarından haberdar olmak eğitimin psikolojik temelini oluşturmaktadır. Gelişim ve öğrenme gibi psikolojik süreçler de öğrencilerin içinde buldukları yaşın getirdiği fiziksel değişim ve gelişmeleri anlayabilme, hangi koşullarda neyin nasıl öğretilceğini bilme gibi önemli aşamaları içermektedir.

Öğrenme için uygun fiziki koşulların sağlanması yeterli değildir, psikolojik koşulların elvermediği durumlarda öğrenme gerçekleşmez. Bu yüzden öğretmenin, öğrencinin fiziki ve bilişsel gelişimine uygun görev ve sorumluluklar vererek kaygıdan ve yetersizlik hissinden uzak bir ortam sunması, akran zorbalığı gibi sınıf içi olumsuz durumlara müdahale edebilmesi, tahtaya kalkma veya sınav stresi bulunan öğrencileri rahatlatması, kısacası öğrenmeye engel teşkil edebilecek durumları tespit ederek müdahale etmesi önemlidir. Bugün okullarda psikolojik danışmanlar bulunsa da ders içinde yaşanabilecek kimi olumsuzlukların hızlı bir şekilde halledilmesi gerekebilir.

Türkçe dersi dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin etkin kullanımından oluşan bir derstir. Öğrencilerin bilhassa konuşma ve okuma etkinliklerinde sınıf önünde konuşmada zorluk çektikleri, stres ve heyecana yenik düştükleri bilinmektedir. Türkçe eğitimcisi bu gibi durumların tespitinde ve üstesinden gelme noktasında psikolojik danışma ve rehberlik alanından faydalanmaktadır.

4.5.3. Türkçe Eğitimi ve Eğitim Yönetimi ve Planlaması İlişkisi

Bireylerin ilkokul sürecinden başlayarak yaşamları boyunca aldıkları tüm formal eğitimler belirli bir planlama-programlama süreçlerinin ürünüdür. Hangi ders olursa olsun bu dersin kazanımlarının belirlenmesi, kazanımlara uygun günlük ve yıllık planların hazırlanması, kazanımları ölçecek sınav veya uygulamaların hazırlanması gibi pek çok süreç planlı şekilde işleyen süreçlerdir. Bu sürecin her aşamasında eğitimin belirli ilkelerine göre adımlar atılır ve planlamalar yapılır. Bu planlamaların yapılabilmesi için eğitim öğretim sürecinin enine boyuna analizi yapılmalıdır. Bu analiz dersin gereklerini yerine getirme, ihtiyaçların belirlenmesi, eğitsel sorunların ortaya konulması, çıktıların raporlanması gibi süreçleri içermektedir. Bir Türkçe eğitimcisi derslerini planlarken, dersinin ihtiyaçlarını saptarken, Türkçe dersinin eğitsel

sorunlarını ve dersin çıktılarını raporlarken eğitim yönetimi ve planlamasından yararlanmaktadır.

4.5.4. Türkçe Eğitimi ve Ölçme ve Değerlendirme İlişkisi

Eğitim öğretim sürecinde hedef kazanımların öğrenciye kazandırılıp kazandırılmadığını belirlemek bu sürecin oldukça önemli bir parçasıdır. Yalnızca sonuç odaklı değil, süreç odaklı ölçmeler yaparak gelişim hakkında fikir sahibi olunmalıdır. Süreçte belirli aralıklarla yapılacak olan ölçmelerin değerlendirilmesi, öğretmenin süreç hakkında fikir sahibi olmasına yardımcı olur. Öğrenci açısından bakıldığında ise hem öğrencinin hem velinin süreç hakkında bilgi sahibi olması çoğu zaman motivasyon kaynağıdır. Türkçe eğitimcisi de derslerde yapacağı süreç ve sonuç odaklı ölçmeler ve bunların değerlendirmeleri neticesinde öğrenci ve izlenen yol hakkında fikir sahibi olacaktır. Türkçe eğitimi derslerinin ölçme süreçleri 2023-2024 eğitim-öğretim yılı itibarıyla dört temel dil becerisini ölçecek şekilde iki aşamalı olarak gerçekleştirilmektedir. Sağlıklı bir ölçmenin ardından yapılacak olan değerlendirme ise sürece dair en can alıcı dönütün yapıldığı aşamadır. Bu ölçmeler yapılırken ölçme araçlarının hazırlanma kriterleri, hangi sınıf seviyelerinde ne tür ölçme araçlarının kullanılacağı, ölçek hazırlama kriterleri ve değerlendirme çeşitleri gibi birçok konuda Türkçe eğitimcisi ölçme ve değerlendirmeden yararlanmaktadır.

4.6. Türkçe Eğitimi ve Dilbilim İlişkisi

4.6.1. Beyin Dilbilim

Beyin dilbilim, dilbilimin beyin ve dil arasındaki ilişkisini irdeleyen alt koludur. Beyin dilbilimin İngilizcesi olan “neurolinguistics” terimi ilk kez Harry Whitaker tarafından 1971’de kullanılmıştır (Ingram, 2007). Beyin dilbilimi beynin çeşitli alanlarıyla meydana gelen olaylarla ilgilenmektedir. Bunlar afazi ve konuşma bozuklukları, dizatri, apraksi, ses bilgisel bozukluklar, otizme bağlı bozukluklar/gecikmeler gibi çeşitli iletişimsel sıkıntılardır. Beyin dilbilim bu konuşma ve işitme bozukluklarının beynin hangi merkezi ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkçe eğitimi; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinden oluştuğundan beynin işitme, konuşma veya sesletim merkezlerinde oluşabilecek bir sıkıntı Türkçe eğitimi süreçlerinde aksamlar meydana getirecektir. Yeterli eğitimlerin sonunda beklenen düzeyde okuyamayan veya yazamayan öğrencilerin probleminin anlaşılabilmesi için Türkçe eğitimcileri beyin dilbilimin mevcut bilgilerine başvurabilirler.

4.6.2. Toplum Dilbilim

Toplum dilbilim, adından da anlaşılacağı üzere toplum ve dil arasındaki ilişkileri inceleyen bir disiplindir. Toplum dilbilim, toplum ve dil arasındaki her türlü ilişkiyi incelediğinden cinsiyete özgü dil kullanımı, gruplara özgü dil kullanımı, inançlara özgü dil kullanımı, çok dillilik, iki dillilik, lehçeler ve ağızlar gibi pek çok konu toplum dilbilimin çalışma alanına dâhildir.

Türkçe eğitimi açısından bakıldığında öğrencilerin diyaloglarının buldukları toplumsal yapının çıktılarını yansıtmaması, kız ve erkek öğrencilerin sözcük seçimindeki farklılıkların incelenmesi, öğrencilerin sosyoekonomik düzeylerinin sınıf içindeki yansımalarının incelenmesi gibi pek çok hususta Türkçe eğitimcisi toplum dilbilime başvurmaktadır. Çok dillilik, iki dillilik, tek dillilik gibi kavramlar da toplum dil bilimin çalışma alanına girdiğinden özellikle yabancılara Türkçe öğretimi gerçekleştiren eğitimcilerin başvuracağı ilk disiplinlerden biri toplum dilbilim olacaktır. Ayrıca yabancılara Türkçe öğretimi gerçekleştirilen sınıflarda birçok farklı etnik kökenden öğrenci bulunması, ders akışının ve öğrencilerin davranışlarının yorumlanmasının onların geldiği toplum yapısının da göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi gerekmektedir. Örneğin Arap kökenli milletlerin Türkçe öğrenme süreçlerinde alfabe kaynaklı bir problem yaşadıkları bilinmektedir. Şengül (2014), “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Alfabe Sorunu” isimli çalışmasında Arap alfabesini kullanan yabancı uyruklu öğrencilerin ünlüleri kimi zaman birbirinin yerine kullandıklarını, kimi zaman da hiç kullanmadıklarını tespit etmiştir. Ayrıca Türk alfabesine özgü olan ö, ü, ş, ç, ı, ğ sesleri çalışma grubunu oluşturan yabancı öğrencilerin anlayamadıklarını ve kullanmakta zorlandıkları başlıca sesler olduğunu ifade etmiştir. Türkçe eğitimcisi, Türkçeyi yabancı dil olarak öğretirken öğrencilerin geldikleri toplumu bildiğinde süreci buna göre yönetecektir. Dolayısıyla Türkçe eğitimi ve toplum dilbilim birçok açıdan disiplinler arası bir ilişki içerisinde.

4.6.3. Ruh Dilbilim

Ruh dilbilim, insanın dünyaya geldiği ilk andan itibaren dili nasıl edindiği, anlamsız ses ve hecelerden kurallı cümleler düzeyine nasıl geçildiğini ve bu süreçlerin ruhsal etkenlerini inceleyen bir alt disiplindir.

Ruh dilbilim dil kullanımı, sözlüksel depolama ve geri getirme, dil edinimi, sağırılık, körlük, beyin hasarları gibi özel durumların dil kullanımına etkisi gibi konuları çalışma alanı edinmektedir (Field, 2005). Türkçe eğitimcisi dil ile ilgili her türlü bağlantıyla ilgilendiğinden, dil kullanımlarının ruhsal süreçlerden nasıl etkilendiğini de bilmelidir.

4.6.4. Uygulamalı Dilbilim

Uygulamalı dilbilim, günlük dille ve günlük dilde karşılaşılan sorunların çözümüyle ilgilenen bir alt disiplindir. Bu alt disiplin klinik dilbilim, dil becerilerinin ölçülmesi, adli dilbilim, kişiler arası iletişim, çeviri, söylem çözümlemesi gibi konularla ilgilenmektedir.

Türkçe eğitimi kapsamında verilen değerler eğitimi ile kişiler arası iletişimin güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Türkçe eğitiminde okullarda uygulanan yazılı ve sözlü sınavlar, MEB tarafından uygulanan LGS sınavı ve Dört Beceride Türkçe Dil Sınavı gibi çeşitli sınavlarda Türkçe yetkinlikleri ölçülürken uygulamalı dil bilimden faydalanılmaktadır.

4.6.5. Metin Dilbilim

Metinlerin, kullandıkları bağlamda hizmet ettikleri çeşitli hedefler bulunmaktadır. Hedefe ulaşacak bir metnin doğru ve iyi şekilde hazırlanmış olması gerekmektedir. Bu yüzden bir metnin; bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, durumsallık, kabul edilebilirlik, bilgisellik ve metinler arasılık gibi metinsellik ölçütlerine uygun şekilde hazırlanmış olması gerekmektedir.

Türkçe eğitimcisi, faydalandığı metinleri metnin yüzey yapısında birbirleriyle olan ilişkilerini incelerken, metnin anlamsal tutarlılığını sorgularken, metnin hizmet ettiği amaç ve sunduğu bilgileri saptarken, metnin çeşitli bilgilendirici ve edebi metinlerle olan ilişkisini ortaya koyarken ve metnin sınıf ortamında yararlanılmaya uygun olup olmadığını irdelerken metin dilbilimden faydalanmaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Literatüre bakıldığında Türkçe eğitiminin disiplinler arasılığını ortaya koyan çeşitli çalışmalara rastlanmıştır. Faik Kanatlı ve Yunus Emre Çekici tarafından gerçekleştirilen “Türkçe Öğretiminde Disiplinler Arası Olanaklar” isimli çalışmada Türkçe öğretiminin hangi disiplinlerin imkânlarından faydalanabileceği kuramsal çerçevede ortaya konulmuştur. Namık Kemal Şahbaz ve Yunus Emre Çekici tarafından gerçekleştirilen “Disiplinler Arası Bir Disiplin Olarak Türkçe” isimli çalışmada Türkçe eğitiminin ilişkide bulunduğu çeşitli disiplinler ve bu disiplinlerle kurulan ilişki ortaya konulmuştur. Sedat Maden tarafından gerçekleştirilen “Disiplinler Arasılık Bağlamında İlk ve Ortaöğretim Programlarında Türkçe Algısı” isimli çalışmada ilk ve ortaöğretim programlarında kullanım, bilinç ve önem verme bakımından Türkçe algısının hangi unsurlarla planlamaya dâhil edildiği, doküman incelemesi yöntemiyle tespit edilmiştir. Sedat Maden ve Bahtiyar Gül tarafından gerçekleştirilen “Türkçe Ders Kitaplarının Disiplinler Arasılık Bağlamında İncelenmesi: 6. Sınıf Örneği” isimli çalışmada 6.sınıf Türkçe ders kitabından seçilmiş olan iki metnin hangi disiplinlerle ilişkide bulunduğu açıklanmıştır. Berker Kurt tarafından gerçekleştirilen “Türkçe Eğitimi Alanındaki Makalelerin

Yazar Açısından Disiplinler Arasılığı” isimli çalışmada Türkçe eğitimi alanında bilimsel çalışmalar yapan yazarların hangi disiplinlerden yaralandıkları ortaya konulmuştur.

Bu çalışma ilkin disiplinler arası kavramı açıklanmış, ardından Türkçe eğitiminin alt alanları ve ilişkili olduğu sosyal bilimler disiplinlerine yer verilmiştir. Türkçe eğitiminin alt alanları; dinleme eğitimi, konuşma eğitimi, okuma eğitimi, yazma eğitimi, dil bilgisi öğretimi, çocuk edebiyatı, ilk okuma yazma öğretimi, yabancılara Türkçe öğretimi olarak belirlenmiş ve bu alt alanlara dair bilgi verilmiştir.

Türkçe eğitiminin sosyal bilimler disiplinleriyle olan ilişkisi bağlamında ise Türkçe eğitimi ve tarih, sosyoloji, felsefe, psikoloji, eğitim bilimleri, dilbilim gibi alanlarla olan disiplinler arası ilişkiler üzerinde durulmuştur.

Türkçe eğitimi birçok alanla disiplinler arası ilişkiler kurarak hem kendi alanını genişletmekte hem de farklı disiplinlere katkı sağlamaktadır. Türkçe eğitimcilerinin Türkçe eğitiminin ilişki kurduğu diğer disiplinleri bilmesi ve bu disiplinlerin sunduğu bilgilerden faydalanması mesleki gelişim ve mesleki yararlılık bakımından önem arz etmektedir.

Öneriler

Türkçe eğitiminin disiplinler arası ilişkisi, Türkçe öğretmenliği lisans programlarında ders olarak okutulduğu takdirde Türkçe eğitimcilerinin disiplinler arası ilişkilerden nasıl ve ne ölçüde faydalanacağı somutlaşacaktır.

Kaynakça

Akın, Cüneyt (2020). “On Interdisciplinary Approaches in Language, Literature and Cultural Sciences”. International Journal of Interdisciplinary Language [JILS] Studies, Number: 2020/1, December, p. 13-21.

Augustinus, A, (2014), İtiraf, Çeviren: Çiğdem Dürüşken, İstanbul, Alfa Basım Yayım.

Akyol, H. (2020) Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Boisot, M. (1972) Discipline and interdisciplinarity. In Interdisciplinarity: Problems of Teaching and Research in Universities. Paris: OECD, pp.89-97.

Demircioğlu, İ.H., Tokdemir, M.A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: amaç, işlev ve içerik. Değerler Eğitimi Dergisi, 6(15), 69-88.

Gül, B., Maden, S. (2023). Türkçe ders kitaplarının disiplinler arası bağlamında incelenmesi: 6. Sınıf örneği. Journal of History School.

- Ergün, M. (1994). Eğitim sosyolojisi. Ocak Yayınları.
- Erktürk, E.M. (2017). Bilimsel psikolojinin tarihsel süreci üzerine. Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 7(14), 161-180.
- Field, J. (2005). Psycholinguistics. Key Concepts. Londra-New York: Routledge.
- Aktaş, H. (2012). Disiplinlerarası ilişkiler bağlamında şiir ve coğrafya. Near East Historical Review.
- Ingram, J. (2007). Neurolinguistics. An Introduction to Spoken Language Processing and its Disorders. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jacobs, H., H., (1989). The Growing Need For İnterdisciplinary Curriculum Content, U.S. Department of Education.
- Kalelioğlu, M. (2020). Act of signification from narratology to semiotics within the scope of interdisciplinary approach. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (Ö8), 97-113. DOI: 10.29000/rumelide.814075
- Kanatlı, F. (1998). Dilbilimsel gerekçelendirme çözümlemesi –Almanca ve Türkçe boşanma metinleri bağlamında gerekçelendirme ve belirleyenleri-. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Kanatlı, F., Çekici, Y. (2013). Türkçe Öğretiminde Disiplinler Arası Olanaklar. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(2), 223-234. <https://doi.org/10.17860/efd.20911>
- Kurt, B. (2022). Türkçe eğitimi alanındaki makalelerin yazar açısından disiplinler arasılığı VI. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu Tam Metin Bildiri Kitabı. s.1563-1572. Ankara: Türklerin Dünyası Enstitüsü.
- Locke, J. (2004). İnsan Anlığı Üzerine Bir Deneme. (çev. Vehbi Hacıkadıroğlu). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Koç, E. (2009). Felsefe nedir? Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (3), 221-231.
- Maden, S. (2021). Disiplinler Arasılık Bağlamında İlk ve Ortaöğretim Programlarında Türkçe Algısı. Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 5(9), 51-72.
- MEB. (2018). Türkçe Dersi Öğretim Programı.
- Schaff, A. (1982). Sprache und wirklichkeit. In: Gwewhr, W/Klein, K-P. 272-276.

Şengül, K. (2014). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde alfabe sorunu. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 3(1), 325-339.

Şahbaz, N.K. (2008). Çocuk edebiyatında ihmal edilmiş bir tür: deneme. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(15), s:189–203.

Şahbaz, N.K., Çekici, Y.E. (2012). Disiplinler arası bir disiplin olarak Türkçe eğitimi. International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 7/3, Summer, 2367-2382.

TDK (Türk Dil Kurumu) (2011). Genel Açıklamalı Sözlük. Ankara: TDK Yayınları.

Topdemir, H.G. (2009). Felsefe nedir? Bilgi nedir? Türk Kütüphaneciliği, 23(1), 119-133.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık. 188.

Extended Abstract**Introduction**

Ever since humanity existed, existing knowledge has expanded and developed day by day. There is a need for an order and classification in accessing information. Branches of science were born from this need. Naturally, over time, knowledge has settled into its own groups, that is, the disciplines to which it belongs, expanded its branches of science and found its own classes. The term discipline is defined by TDK (2011) as the totality of knowledge that is or may be the subject of teaching; It is defined as a branch of science. Therefore, every branch of science is a discipline.

Every discipline needs collaboration with other disciplines. Turkish education, as a discipline, also establishes relationships with other disciplines. In this study, in order to understand its relationship with disciplines better, firstly the research and study areas of Turkish education, and then the relationships of Turkish education with social sciences such as philosophy, sociology, psychology, linguistics, literature, history and educational sciences have been tried to be explained.

Turkish education is a multifaceted disciplines. Turkish education is divided into sub-fields, and these fields come together to form the discipline of Turkish education. The subfields of Turkish education are reading education, speaking education, listening education, writing education, grammar teaching, teaching Turkish to foreigners and children's literature.

The Relationships of Turkish Education with Social Sciences Disciplines**The Relationship Between Turkish Education and Philosophy**

Philosophy, which we can define as an endless effort to access information and understand the information obtained, offers us a guiding and critical approach to all information sources we have accessed and will access, and is directly interested in the information we access in every aspect of life. Philosophy has a close and direct relationship with various types of knowledge. All types of knowledge are different ways of interpreting a single world connected through research (Topdemir, 2009). Therefore, while conducting different research on the same world and accessing various sources of information in many fields, all sciences meet with a common goal.

Effective use of the critical and cumulative functions of philosophy, which is a critical and cumulative discipline, depends on the transfer of philosophy. Even before Christ, thanks to

language that philosophers developed. They have been able to convey their thoughts, establish philosophy schools and put forward their critical theories. In this context, while philosophy contributes to the use of any language as a scientific language, language also contributes to the development of philosophy thanks to its transfer function.

The Relationship Between Turkish Education and History

The values that history education aims to practice overlap with the values that Turkish education aims to practice. While Turkish education aims to provide these values, it uses various texts. In particular, historical texts are used in the theme of "National Struggle and Atatürk" in secondary school Turkish textbooks to impart the value of continuation of national culture.

While historical texts are discussed, each period is evaluated within itself. While Turkish education benefits from historical texts, it reveals the sociocultural structure of that period and sheds light on the history of that period.

Therefore, while Turkish and history education overlap in terms of the values they aim to impose they are disciplines that not only benefit from each other in the process of imparting these values, but also provide information about each other's fields through various texts.

The Relationship Between Turkish Education and Sociology

Sociology, which includes all the outcomes of human interaction, has an inevitable relationship with educational sciences. This relationship gave birth to the field of "sociology of education". From a sociological perspective, education is a collection of processes in which the individual develops his skills, attitudes and other positive behavioral patterns in the society he lives in (Ergün, 1994). Social institutions benefit from studies in the field of sociology in the education and training processes carried out formally in schools.

The Relationship Between Turkish Education and Psychology

Since Turkish lessons are based on comprehension and expression skills, they require serious attention and focus. All activities such as reading a text, understanding it, explaining it when necessary, establishing its relationship with other texts and life, answering questions about the text, listening and writing require a certain cognitive level.

Therefore, a Turkish teacher needs to manage the Turkish education process by making use of developmental and learning psychology. This situation is important not only in Turkish as a native language lessons, but also in Turkish as a foreign language lessons. Efforts should be

made to change this attitude of students who have had unsuccessful experiences in the past and have developed negative attitudes towards Turkish.

The Relationship Between Turkish Education and Educational Sciences

Educational Sciences; covers the sub-fields of education programs and training, guidance and psychological counseling, education method and planning and measurement and evaluation.

Turkish Education and Curriculum and Teaching Relationship

Educators should be aware of the annual plans and achievements, educational programs and teaching methods prepared by the Ministry of Education. Sometimes, in line with the special needs in schools or classes, it may be decided to follow various methods and techniques at group teachers' board meetings. Turkish educators should also be able to exchange ideas with group teachers or administrators in line with the needs of their students and progress in cooperation. While accomplishing these, Turkish educators benefit from training programs and teaching.

The Relationship Between Turkish Education and Guidance and Psychological Counseling

Providing appropriate physical conditions for learning is not sufficient alone; learning does not occur when psychological conditions are not suitable. Therefore, the teacher should be able to provide an environment free from anxiety and feelings of inadequacy by assigning tasks and responsibilities appropriate to the physical and cognitive development of the student, by intervening in negative situations in the classroom such as peer bullying, by relieving students who have exam stress or getting up at the blackboard, in short, by identifying situations that may hinder learning. It is important to intervene. Although there are psychological counselors in schools today, some negativities that may occur during the lesson may need to be resolved quickly.

Turkish course consist of the effective use of listening, speaking, reading and writing skills. It is known that students have difficulty speaking in front of the class, especially in speaking and reading activities, and that they succumb to stress and excitement. Turkish educators benefit from psychological counseling and guidance in detecting and overcoming such situations.

The Relationship Between Turkish Education and Educational Management and Planning

All formal education that individuals receive throughout their lives, starting from primary school, is the product of certain planning-programming processes. Regardless of the course, many processes such as determining the achievements of this course, preparing daily and annual

plans appropriate to the achievements, and preparing exams or applications to measure the achievements are planned processes. At each stage of this process, steps are taken and plans are made according to certain principles of education. In order to make these plans, a thorough analysis of the education and training process must be made. This analysis includes processes such as fulfilling course requirements, determining needs, revealing educational problems, and reporting outcomes. An educator teaching Turkish uses educational management and planning when planning his lessons, determining the needs of his lesson, reporting the educational problems of the Turkish lesson and the outcomes of the lesson.

The Relationship Between Turkish Education and Measurement and Evaluation

Determining whether the target achievements are achieved by the student during the education process is a very important part of this process. One should have an idea about the progress by making process-oriented measurements, not just result-oriented ones. Evaluating the measurements to be made at regular intervals throughout the process helps the teacher to have an idea about the process.

The evaluation to be made after a healthy measurement is the stage where the most crucial feedback about the process is given. While making these measurements, Turkish educators benefit from measurement and evaluation in many subjects such as the preparation criteria of measurement tools, what types of measurement tools will be used at which grade levels, scale preparation criteria and evaluation types.

The Relationship Between Turkish Education and Linguistics

Turkish education in the context of the texts used by linguistics has established relationships with many fields such as neurolinguistics, soul linguistics, text linguistics and applied linguistics.

Conclusion

Turkish education both expands its own field and contributes to different disciplines by establishing interdisciplinary relationships with many fields. It is important for Turkish educators to know the other disciplines with which Turkish education is related and to benefit from the information provided by these disciplines in terms of professional development and professional usefulness.